

NÄRGRÄNSEN

Ringmärkar-kungen på sydkusten

Bosse Petersson har de senaste åren varit glödhet när det gäller fåglar. I Bingsmarken, på skånska sydkusten, har han bland annat ringmärkt 19 taiga-sångare, fyra kungsfågelsångare och Skånes första träksångare. Den sistnämnda så sent som förra hösten. Han är också reseledare för Avifauna och är huvudpersonen i ett nystat samarbete mellan svenska och kinesiska ringmärkare som han själv inlett.

Vid ankomst till Bingsmarken möter jag en strålande Bo, som konstaterar att jag är den första som vågat köra hela vägen ned till vägs ände, till den första nätplatsen.

Vi går direkt ut på första nätrundan genom den midjehöga ängen som leder till buskagen med nät i. Nästan direkt lyckas jag dränka mina byxor medan Bosse på van fot glider genom gräset till synes torr.

Rundan resulterar i en hel del egenkontroller av näktergalar och andra mer triviala arter, samt en blandad kompott nymärkningar. Själva märkningen av fåglarna är en barnlek med en erfaren styrman som Bo vid rodret. Mellan märkningen och rundorna hinner vi nämna sabeltandade purpurhägrar, sjungande gyllensparvar och andra guldkorn ur Bosse liv. För att på bästa sätt förstå vägen han vandrat börjar vi från Bosse början, nämligen i Kristinehamn 1958, när Bo Petersson för första gången såg dagens ljus.

Barnet Bo

– Det är samma hemort som Erik Rosenberg, vilket ju förpliktigar en del, berättar Bosse.

För er som inte vet vem Erik Rosenberg var, så var han en av de första att börja ägna sig åt modern fågelskådning i Sverige. Enkelt uttryckt: en legend.

Vid fyra-fem års ålder flyttade Bo med familj till Karlskoga och några år senare fick han Durangos gamla klassiska fågelbok i födelsedagspresent.

Vid tio års ålder började en stor fascination över fågeltecknande rota sig. Familjens hem låg tre kilometer från Fisksjön och mellan de båda ställena fanns en skog med några fålt. Det tog vanligtvis flera timmar för Bosse att ta sig mellan Fisksjön och hemmet på grund av

alla överläckra fasaner som fanns på sträckan, en art som av någon anledning blev en stor fascination för den unge pojken.

I tioårspresent fick Bosse sin första kikare och två år senare började fältanteckningarna.

Redan från början av fältskådningen var Bo mycket fokuserad på att lära sig läten.

– Det är mycket tack vare Jörgen Lindberg och Roland "Grolle" Johansson, tror jag. Om man frågade Grolle vad det var som sjöng sa han bara "Gå och titt!". Det fick lätena att fastna för mig.

Fångstmannen Bo

Den tredje juli 1973 påbörjades karriären som ringmärkare, för Bo som för så många andra på Kvismare fågelstation. Han blev introducerad i verksamheten av Elsy-Britt Schildt, en vän sedan tidigt 70-tal och som Bo har mycket kontakt med än idag. Samma höst fick Bosse göra sin skolpraktik på Hammarö fågelstation där fågeltillgången var betydligt godare.

1974 lossnade det verkligen ringmärkningsmässigt för Bosse eftersom han då blev ringmärkningsansvarig på Hammarö under hösten – vid blott sexton års ålder!

Det var dock inte en smärtfri väg dit. Janne Pettersson, som ju senare var Ottenby fågelstations chef under många år, men på den tiden spenderade sommaren vid Kvismaren tyckte inte att Bo var tillräckligt skicklig för uppdraget. Sommaren 1974 blev därför stenhård för Bosse, som fick ringmärka, åldersbestämma, könsbestämma, mäta vingar, kolla ruggning och *allt* som man kan tänkas göra på nästan varenda fågel de fångade i Kvismaren. Allt under Janne Petterssons överinseende.

Kunskaperna Bosse fick med sig från Janne blev under hösten ifrågasatta av det gamla gardet på Hammarö, då Bosse fick höra kommentarer som "de där går minsann inte att åldersbestämma!"

Märkplatsen i Bingsmarken. Notera Uno Malms känsla för detaljer: skoborsten längst till höger, namnskyllarna och snickarglädjen med X-märke och byggnadsårtal. Foto: Måns Karlsson

Med tiden falnade det hand- och fotbollsintresse som Bosse närt i unga år och stundom nedprioriterades till och med gymnasiestudierna för att vara på Hammarö.

Forsränning i Tåkern

Våren 1975 besökte Bosse Ottenby fågelstation för första gången och fick vara med på ringmärkningen där. Sedan fortsatte det med skäggmärkning i Tåkerns fantastiska vassar på sommaren. Detta gjordes tillsammans

med Benny Karlsson, en stor och stark yngling.

Om ni trodde att forsränning inte var möjlig på Tåkern, så var det i alla fall ett gott försök av Bosse och Benny när de paddlade ifatt ruggande sothöns och fångade dem. Bosse satt längst fram i båten och plockade dem en efter en, medan Benny paddlade på i full fart som en modern, kämkraftsdriven rysk u-båt.

Det hela möttes naturligtvis av kritik från

Från början var Bosse anteckningar mycket noggranna och färgglada! De här anteckningarna är bland de allra första. Foto: Måns Karlsson

Detaljivån är av Einsteinklass! Bosse böcker är fantastisk läsning för vilken fågel-skådare som helst. Foto: Måns Karlsson

Efter ett decennium vid Sotemosse hittade Bo Petersson hem. Numera håller ringmärkarkungen på sydkusten hov i Bingsmarken. Märksiffrorna imponerar. Foto: Elsy-Britt Schildt

Bosses första "egna" märklokal blev Karlskoga soptipp. Den såg ut som... en soptipp vanligtvis gör. Foto: Jan Hägg

de vuxna på stationen som hävdade att de fångade saker de inte var där för...

– Men kul var det! konstaterar Bosse med ett stort leende.

KERSTIN!

– När gick jag ut gymnasiet?! ropar Bosse plötsligt.

– 1977! hörs Kerstin svara direkt.

– Tack! Det är tur att jag har Kerstin som håller koll på alla årtal...

Efter gymnasiet fick Bo jobb på en mekanisk verkstad i Karlskoga och 1979 sökte han egen ringmärkningslicens med motiveringen

Bo som Ted-Gärdestad-look-a-like. Foto: Elsy-Britt Schildt

att han skulle fånga blåhakar på Karlskoga soptipp. Det var väldigt populärt med blåhakemärkning på den tiden.

– När jag var på Hammarö igen sommaren -79 ringde min mamma och sa att det kommit ett brev till mig från ringmärkningscentralen. Det var min licens och nu har jag haft den i 30 år...

Så visst fick Bosse sin licens, men till en början gick det väldigt trögt med fångsten.

Under hösten 1979 märkte Bosse totalt sju(!) fåglar på sin licens, vilket för övrigt var lika många taigasångare som han ringmärkte hösten 2008.

Att det bara blev sju fåglar märkta den första säsongen berodde inte på att Karlskoga soptipp, som blev Bosses första "egna" märklokal, var kass. Bosse hade helt enkelt missat att man fick sätta ring också på annat som flög i näten i samband med blåhakefångsten.

Följaktligen var det första sju fåglarna som Bosse märkte på sin egen licens alla blåhakar! Alla sju blev också uppsatta som 1k hanar, eftersom kunskapen om hur man könsbestämmer unga blåhakar ännu inte riktigt var fullödigt.

Pionjär med bandare

När Bo sedermera förstätt att han även fick märka också annat dröjde det inte lång tid, nämligen bara till 1980, innan han började spela trädpiplärka på bandspelare i anslutning till näten.

Trädpip är ju en av de få arter som bokstavligen faller som ett kometregn från himlen om man lockar dem med en bandspelare, så blåhake-licensen kom nu verkligen till användning!

” Att skåda fågel med örönen har från början varit mitt angreppssätt och det är det fortfarande!

Denna idé var pionjärlig; Bo var bland de första att börja locka fågel med bandspelare, något som idag nästan ses som en självklarhet vid riktad fångst.

80-talet, vart tog du vägen?

För Bosses del gick den första halvan av 80-talet åt att ringmärka på Karlskoga soptipp om somrarna och plugga i Lund höst, vinter och vår.

Under hundåren på Karlskoga soptipp var soppubbarna vänliga nog att lägga upp sand så att Bo inte såg sopbergen. Men luktsinnet vittnade om att det fanns väldigt mycket sopor någonstans i närheten ändå...

Under höstarna spenderade Bo mycket tid åt sträckskådning i Falsterbo. Favoritlokalen var öster om Fyrträdgården, bland tallarna på golfbanan. Där är det avsevärt mycket lättare att höra ortolansparvar, fältpiplärkor med mera som lätt drunknar i ljudhavet på Nabben.

– Att skåda fågel med örönen har från början varit mitt angreppssätt och det är det fortfarande! säger Bosse.

En gång när Bo gick från tallarna öster om Falsterbo fyr till maskinhallen norr om fyren, sträckte det en alpsglare söder om fyren... Men -91 hittade han en egen alpsglare när han höll på att tända grillen i trädgården i Sotemosse!

I samband med flytten till Skåne lärde Bo känna Anders Jönsson. Anders blev med tiden en stor förebild för Bo och är det än idag. Det var genom honom som Bo fick tipset att åka till Eilat och räkna rovfågel och efter en repövning i februari 1986 åkte Bosse ned och låg i Eilat hela varen.

20.12.84	457	1000-20
2.7.13.90D	518/1000	1000-20
01		
02		
03		
04		
05		
06		
07		
08		
09		

Bos första sju fåglar ringmärkta på egen licens var blåhakar. Foto: Måns Karlsson

Notera att på dessa bilder (den vänstra från 1979 och den högra från 1981) rockar Bo samma mycket läckra skjorta. På den vänstra bilden skymtar mediokert bling-bling i form av en skön klocka, men på den högra snackar vi bling-BLOW i form av ett fickur i guldkedja kring halsen! Läckert Bo, speciellt med tanke på att gangsta-rappen nästan inte ens var påkommen. Foto: Elsy-Britt Schildt

Dansk matlagning i Israel

Tillsammans med andra nordiska skådare bodde Bo i "the Danish Apartement". En kväll fick de för sig att de skulle fritera lök. I frityroljan pressade de dessutom ned vitlök. Varför de gjorde detta samma kväll som det skulle komma några israeliska damer och träffa danskarna beror nog helt enkelt på att danskar och matlagning ofta inte går ihop med resten av världen. I vilket fall så vände gästerna i dörren. Inte ens nästa dag kunde israelerna vara i närheten av Bo under ringmärkningen, vilket borde ge en god bild av den kemiska krigsföring de sysslade med!

I Eilat kom för övrigt en bofast med en purpurhäger i en säck. Norsk TV råkade vara där och filma och de ville att Bo skulle ta bort handen från halsen på hägern. Trots att hägrar är kända för att hugga ut ögonen på oförsiktiga ringmärkare så släppte Bo taget. Resultatet blev ett djupt jack i ena ögonbrynet. Hade Bosse inte haft glasögonen på sig hade han idag varit pirat...

Sydskusten intogs

Från -87 hävdade Bo revir i Malmö med dåvarande sambon och sedermera hustrun Kerstin. Under hösten var Bosse inte anställd någonstans, men sannerligen inte arbetslös.

Först träffade han en liten pojke som ville vara med när han ringmärkte i Klagshamn. Pojken hette Richard Bergendahl och märker idag, över 20 år senare, på Bosses licens i Näsbyholm.

Den 22 juli samma år var Bo tillsammans med Ulf Lundwall och provade Sotemosse som märklokal. Skånska sydkusten är ju sållan dålig att ringmärka vid, och inte heller Sotemosse visade det sig, så Bosse fastnade för lokalen.

Till en början pendlade Bo mellan Malmö och Sotemosse, vilket bland annat resulterade i att en rondell bokstavligen korsades tidigt en

dimmig morgon, men efter en tid fick han hyra ett hus i närheten av märkplatsen.

Framförallt kärnsångarna gick till i Sotemosse och hundratals ringmärktes varje sommar. Många morgnar kom en ung man, som tydligen bodde i närheten, åkande på en moped som hördes kilometervis. Den unge mannens namn var Hans Larsson och skulle visa sig bli en synnerligen lojal medhjälpare till Bo under åren i Sotemosse.

Globetrotting

År 1989 åkte Bosse tillsammans med Björn Johansson till Pakistan för att skåda. De första tre dagarna levde de i princip utan mat och gick ned nio kilo! En av Bosses häftigaste obsar kommer från denna resa, men det rörde sig inte om en fågel...

En dag när de skulle upp i bergen och leta

stenskivattor fick Björn dessvärre solsting. Bo och en guide gick ändå upp på de smala stigarerna och letade.

– Jag gick först av oss två på en smal stig som gick utmed en bergsslutning. En bit fram svängde stigen tvärt runt den branta bergvägen och när jag kom runt hörnet hamnade jag bokstavligen öga mot öga med en varg som stod två meter framför mig på stigen!

– Vargens lysande ögon sitter som klistrade i minnet än idag! Efter några sekunder vände den och gick sin väg... Det var fantastiskt!

Reseledarkarriären påbörjades så smått året därpå i samarbete med SkOF-resor. Det kom dock aldrig riktigt någonstans utan Bo bytte till Avifauna och ledde -91 sin första resa till Spanien. Året därpå blev det en resa till Turkiet på våren, vilket är en riktigt bra resa, enligt Bo.

Tvåfager och med den senaste utrustningen.

Foto: Elsy-Britt Schildt

Bosse har satt Bingsmarken på den svenska skådarkartan. Värmlänningen levererar löpande tunga arter till sina skånska fans.
Foto: Gustav Tallroth

För Bosse var träskångare lite av en drömart vid Bingsmarken, men i september i fjol blev den inhängd och klar.
Foto: Richard Ek

Kina och Happy Island

– Till Happy Island skulle jag kunna åka imorgon! Jag bara vill dit. Sättet man ser fåglarna på, artvariationen och mängden fågel är så häftigt!

– Det allra mest tilltalande är när nord-sångarna kommer i slutet av maj. Hundratals kommer från ingenstans och hela ön låter

”bzzt bzzt”. Helt plötsligt är de borta igen, de har sträckt vidare. Se’n kommer en ny omgång och överraskar en lika mycket!

Första gången Bosse besökte Kina var 1993. Han fick då följa med ut till Happy Island tack vare ett gäng holländare som skulle dit. Sedan dess har det blivit många, många besök på denna lokal, som inte verkar kunna

bli tråkig någonsin. Nästa år går en ny resa dit med Bo som reseledare, vilket borde räcka för även den mest kräsne vad gäller fågelresor.

Tillbaka till Sverige

Bosse övergav Sotemosse under 1999. Han förlade istället sin ringmärkningsverksamhet till det betydligt fågelrikare Bingsmarken. Under flera år på 90-talet hade Richard Bergendahl ringmärkt på den senare lokalen och fångat en faslig massa fågel på Bosses licens. Flytten passade också i tiden med att grannarna till huset i Sotemosse blev en nyinflyttad MC-klubb...

– Bingsmarken är Sveriges bästa märklokal. Ottenby och Falsterbo kan slänga sig i väggen! konstaterar Bosse nöjt.

Och visst är 77 000 fåglar på 13 år helt klart högklassigt, med tanke på hur få personer som märker på lokalen och antalet dagar med fångst.

Bingsmarken har också blivit ett ställe för inskolning och upplärning av unga skådare. Till en början Richard Bergendahl, men sedan har ytterligare en rad skåningar hjälpt Bo med fångsten, framförallt Tom Malm, RR-skribenten Markus Tallroth med bror Johannes, Ronny Malm samt Aron Andersson.

– Numera är Tom med fader Uno så pass tränade att de kan sköta märkningen själva när jag måste åka till jobbet. Det är verkligen nimt!

Nimt är ett skånskt ord som lättast beskrivs med engelskans ”smooth”, med andra ord friktionsfritt och praktiskt.

Phcol, pccol, pcabi, pctri, hiict

Målarterna med ringmärkningen i Bingsmarken är sedan några år tillbaka gransångare och härmsångare. Vad gäller gransångarna har Bo tagit fram en metod att skilja den sydliga rasen (*collybita*) från den nordliga (*abietinus*) med hjälp av längdskillnaden mellan 1:a och 2:a handpennan i kombination med utseendet. Detta har länge varit eftertraktat bland

Ohoy me hardies! Detta var innan en purpurhäger nästan plockade Bosses ena öga, men trots avsaknaden av ögonlapp och träben ser Bo mer än hemma ut på sjön. Denna gång på väg ut till Ut-klippan.
Foto: Elsy-Britt Schildt

Bingsmarken är Sveriges bästa märklokal. Ottenby och Falsterbo kan slänga sig i väggen!

ringmärkare som har att göra med båda raser-na.

– I nuläget får ungefär 10 procent av gransångarna lämnas obestämda till ras, men det finns ju även blandhäckningar i mitten av Sverige, så det är fullständigt väntat, konstaterar Bosse.

När fåglarna inte är aktuella

Studierna i Lund resulterade i en fil. kand. i statsvetenskap – tanken var att bli journalist. Numera är Bo anställd som controller på Försäkringskassan i södra Sverige och sysslar mycket med verksamhets- och ekonomiuppföljning.

Hans formidabla, supportande chefer och underbara fru Kerstin är grundvalarna för att hela cirkusen med Bingsmarken och reseledandet ska gå ihop.

Ett stort intresse i orientalisk matlagingskonst återfinns också hos Bo.

– Kinamat är skitkul att laga! Sânt man beställer från restauranger är inte i närheten av riktig kinesisk mat.

En liten fascination över brandy finns också samt för vinprovning (så se för guds skull till att bjuda tillbaka med en riktigt fin flaska när den tjocknåbbade sångaren visas upp om några år! *reds. anm.*). Bo är även ganska fotbollssintresserad och det himmelsblå Malmö FF är nummer ett!

Framtiden

När jag intervjuade Bo var han nyss hemkommen från Kina där han agerat ringmärkningsinstruktör på Beidaihe fågelstation. Tanken är att ett samarbete ska inledas mellan Sverige och Kina. Bosse kommer att agera koordinator och mer eller mindre projektledare. Tillsammans med Thord Fransson, chef på ringmärkningscentralen i Stockholm, och fågelstationerna vid Ottenby och Falsterbo kommer kinesiska ringmärkare att bjudas in till Sverige och vice versa.

Hemma i Bingsmarken kommer gransångarstudierna att fortsätta. En ny frågeställning som Bosse hoppas kunna hitta svaret på är varför det dröjer en månad innan collybita börjar pullugga, då de flesta andra fåglar gör det på en gång? Därtill kommer det säkert att komma ett flertal riktigt tunga larm från näten vid Bingsmarken innan Bo lägger av.

Efter att ha avslutat intervjun och hoppat in i bilen för hemfärd, inser undertecknad att det inte kommer att dröja länge förrän jag är tillbaka i Bingsmarken och dess fantastiska fågelfauna...

– MÅNS KARLSSON

Uno och Tom Malm har nu drillats av Bosse så att de kan sköta märkningen när så behövs.

Foto: Richard Ek

Det visste du inte om Bo

Född: 1958.

Familj: Hustrun Kerstin och sönerna Mattias (21) och Mikael (18).

Handjagare: Swarovski EL 10x42.

Tub: Leica Televid 77.

Skådartyp: Ser sig själv som fältornitolog, ringmärkningen är bara en ytterligare dimension. "Den senare passar bättre sedan barnen kom, då man inte kan vara ute morgon till kväll längre och numera har den nästan tagit över. Reseledandet är dock toppen!"

Bästa drag: Slog vad med Erik Hirschfeld om vem som skulle komma först till 300. Ett samtal om en vändande kejsarörn i Falsterbo dagen före fick Bosse att dra direkt nästa morgon. Kl. 09.45 anlände Bo till Ljungen, kl. 10.10 sträckte Kaiser Franz I ut... Det blev hans 300:e art och vadet var vunnet!

Ringmärkarerfarenhet: Har ringmärkt sedan 1973. Tillsammans med Björn Olsen yngste märkaren att få egen licens i Sverige (1979).

Favoritfågel: *Phylloscopus*-sångare, men framför allt gransångare!

Tunga upptäckter: Femte isabellatörnskatan, första fältobsen av videsångare, Skånes första träskångare, gyllensparv och amerikansk kopparand. Alpeglare få väl också läggas till listan.

Sverigekryss: Hemligt, men över 400.

Handkryss: Sverige: ca 180 (ingen lista han jobbar aktivt på). Världen: >300.

Dubbelkryss: Större lira och dvärguv.

Trippelkryss: Stormsvala.

Skamkryss: Gulnäbbad lira, rödhuvad törnskata.

Blomkryss: Långtåsnäppa, alpeglare.

Drömarter: Streckad rörsångare (*Acrocephalus sargophilus*) var som helst i världen. I Sverige är

Foto: Elsy-Britt Schildt

det tjocknåbbad sångare. "Den SKA jag ta i Bingsmarken. Den är som en meningslös trast-sångare..." Tidigare var även träskångare lite av en dröm, men den är ju avklarad nu.

Förebilder: "Vad gäller synen på fåglar och fågelskådning som foreteelse är det Hans Larsson. Han har en ödmjukhet i sin inställning till fåglar som är fin! Kompetensmässigt är Magnus Ullman väldigt inspirerande. Vad gäller ringmärkningen så introducerade Elsy-Britt mig, Janne Pettersson formade mig och Göran Walinders kunskapsnivå var (och är) målet!"

Lyssnar på: Hårdrock, bland annat Rammstein (så om ni hör tung tysk metallindustrirock ösa ut från några buskar i närheten av Skateholm, lär det finnas en tjocknåbbad sångare i en fågelpåse nära Bosse. *reds. anm.*) och reggae.

Övrigt: Varit rapportmottagare i Rrk Skåne. Startade häftet Fåglar i Skåne.